

Rapport

Datum: 12 januari 2005

Rapportnummer: 2005/003

Klacht

Verzoeker, een uitgeprocedeerde asielzoeker uit Bangladesh en sinds 1995 in Nederland, klaagt erover dat de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem op 5 december 2002 een verklaring heeft laten ondertekenen, waarin hij zijn aanvraag van 19 november 2002 om verlening van een vergunning tot verblijf introk, terwijl zijn advocaat op 4 december 2002 in een telefoongesprek met de vreemdelingendienst had laten weten dat de aanvraag afgehandeld diende te worden.

Verder maakt hij er bezwaar tegen dat het gesprek van 5 december 2002 heeft plaatsgevonden zonder tolk, terwijl hij de Nederlandse taal onvoldoende beheerst.

Beoordeling

A. Met betrekking tot het ondertekenen van de verklaring tot intrekking van de aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning

1. Op 5 december 2002 heeft verzoeker daartoe uitgenodigd door de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, een verklaring ondertekend waarmee hij de aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning bepaalde tijd introk. De gemachtigde van verzoeker had deze aanvraag op 19 november 2002 ingediend omdat verzoeker buiten eigen schuld niet zou kunnen terugkeren naar het land van herkomst.

2. Volgens de betrokken ambtenaren van de vreemdelingendienst was het intrekken van de aanvraag een noodzakelijke handeling om verzoeker te kunnen doen terugkeren naar het land van herkomst.

3. Uit de verklaringen van beide betrokken ambtenaren komt naar voren dat verzoeker in de periode voorafgaand aan 5 december 2002 tegenover beide ambtenaren regelmatig had laten weten dat hij graag wilde terugkeren. Echter, noch de ambassade van Bangladesh noch die van Pakistan had hem documenten willen verstrekken waarmee hij kon terugkeren naar Bangladesh of Pakistan.

4. Ook komt uit de verklaringen naar voren dat de vreemdelingendienst met hem de mogelijkheid had besproken om zijn terugkeer te bewerkstelligen met behulp van een zogenoemd EU-document omdat verzoeker bij herhaling indringend te kennen had gegeven graag te willen terugkeren. Volgens de vreemdelingendienst had hij hiermee ingestemd.

De vreemdelingendienst had vervolgens stappen ondernomen om een EU-document te verkrijgen. Toen de Immigratie- en Naturalisatiedienst de vreemdelingendienst had bericht dat verzoeker op grond van een EU-document kon worden uitgezet, was verzoeker opgeroepen om de aanvraag van 19 november 2002 in te trekken.

5. Het staat vast dat verzoekers gemachtigde op 4 december 2002 in een telefoongesprek met betrokken ambtenaar Ko. had laten weten niet in te stemmen met deze gang van zaken.

Kort daarvoor, bij brief van 29 november 2002, had de gemachtigde dit standpunt ook schriftelijk meegedeeld aan de vreemdelingendienst.

Verzoekers gemachtigde is het er niet mee eens dat de vreemdelingendienst aan zijn standpunt voorbij is gegaan.

6. Op grond van artikel 2:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb; zie Achtergrond, onder 2.) kan een ieder zich ter behartiging van zijn belangen in het verkeer met bestuursorganen laten bijstaan of door een gemachtigde laten vertegenwoordigen. Uit artikel 2:1 Awb vloeit, ook blijkens de wetsgeschiedenis, voort dat het optreden van een gemachtigde tot gevolg heeft dat het contact met de betrokkene in beginsel via de gemachtigde loopt. Als uit de contacten van het bestuursorgaan met enerzijds de gemachtigde en anderzijds de betrokkene blijkt dat er verschil van inzicht bestaat over te nemen procedurele stappen, mag het bestuursorgaan niet zonder meer voorbijgaan aan het standpunt van de gemachtigde.

7. Er is geen reden om aan te nemen dat de betrokken ambtenaren van de vreemdelingendienst niet te goeder trouw, met oog op de belangen van verzoeker, hebben gehandeld.

Dit neemt niet weg dat de vreemdelingendienst niet had mogen voorbijgaan aan de visie van de gemachtigde. De gemachtigde stond in contact met zijn cliënt en was ook op de hoogte van verzoekers wens om terug te keren. De gemachtigde was dan ook de aangewezen persoon om de juridische situatie van zijn cliënt te beoordelen, zeker ook gelet op de labiele geestelijke gezondheid van verzoeker. De vreemdelingendienst heeft dan ook niet juist gehandeld door verzoeker op 5 december 2002 de aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning te laten intrekken. Het had op de weg van de vreemdelingendienst gelegen verzoeker te informeren over het standpunt van zijn gemachtigde en hem te adviseren in overleg met zijn gemachtigde tot een beslissing te komen ten aanzien van zijn terugkeer en ten aanzien van de behandeling van zijn aanvraag van 19 november 2002. In dit opzicht is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

B. Ten aanzien van de afwezigheid van een tolk

1. Volgens de gemachtigde beheerste verzoeker de Nederlandse taal onvoldoende om te begrijpen waar het gesprek van 5 december 2002 over ging.

2. Volgens de betrokken ambtenaren hadden zij altijd Nederlands met hem gesproken en beheerste hij de Nederlandse taal zodanig dat hij had begrepen waar het gesprek van

5 december 2002 over ging.

3. Het is, gelet op de verklaring van de betrokken ambtenaren en op de tijd die verzoeker in Nederland had verbleven op het moment dat hij de aanvraag introk - zeven jaar - aannemelijk dat hij voldoende Nederlands verstond om te begrijpen dat hij een stuk diende te ondertekenen in verband met zijn terugkeer. Voorzover hij daarbij niet de reikwijdte en de juridische consequenties heeft kunnen overzien van het ondertekenen van de verklaring waarmee hij de aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning introk, was dat eerder het gevolg van het niet betrekken van zijn gemachtigde bij het besluit tot intrekking, zoals hiervóór onder A. is weergegeven, dan het gevolg van de afwezigheid van een tolk. Op dit punt is de klacht niet gegrond.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie gezamenlijk, is gegrond wat betreft de intrekking van de aanvraag om verlening van een verblijfsvergunning. Voor het overige is de klacht niet gegrond.

Onderzoek

Op 31 maart 2003 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van K., ingediend door de heer mr. M.J. van Basten Batenburg, advocaat te Den Haag, met een klacht over een gedraging van de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (de burgemeester van Amsterdam) en de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie gezamenlijk, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder en de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werden de betrokken ambtenaren over de klacht gehoord.

Van het horen van verzoeker is afgezien, gelet op de informatie over zijn gezondheidstoestand die zijn gemachtigde heeft verstrekt.

Tijdens het onderzoek kreeg de gemachtigde van verzoeker de gelegenheid op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Verzoekers, de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland en de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Verzoeker, afkomstig uit Bangladesh, verbleef sinds 1995 in Nederland. Hij had inmiddels de asielprocedure doorlopen en was uitgeprocedeerd. Het beroepschrift in de asielprocedure werd bij uitspraak van de bestuursrechter van 5 november 2001 ongegrond verklaard. Op 19 november 2002 diende verzoekers advocaat bij de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland een aanvraag voor een verblijfsvergunning bepaalde tijd in wegens het buiten schuld niet kunnen terugkeren naar het land van herkomst.

2. Refererend aan een telefonische mededeling van de vreemdelingendienst dat de dienst verzoeker alsnog naar Bangladesh zou kunnen laten reizen op basis van een EU-document, heeft verzoekers gemachtigde bij brief van 29 november 2002 zijn bezwaren uiteengezet tegen een eventuele verwijdering van zijn cliënt op basis van een dergelijk document. Hij verzocht de vreemdelingendienst uitsluitel te geven over hetgeen de dienst van plan was en deelde mee vooralsnog de ingediende verblijfsaanvraag bij de vreemdelingendienst in behandeling te laten.

3. Op 5 december 2002 stelden twee betrokken ambtenaren van de vreemdelingendienst van het regionale politiekorps Amstelland-Amstelland het volgende proces-verbaal op.

“Op donderdag 5 december 2002 om 10.00 uur verscheen op het bureau van de Vreemdelingendienst aan de Kabelweg bovengenoemde vreemdeling (verzoeker; N.o.).

Het is bij ons bekend, dat K. in het verleden regelmatig heeft geprobeerd terug te keren naar Bangladesh. Echter, de autoriteiten weigeren hem reisdocumenten te verstrekken. Bij de IND loopt inmiddels een procedure om hem terug te laten keren met een EU-document. Niettegenstaande het feit, dat betrokkene terug wil naar zijn eigen land, heeft de advocaat een nieuwe procedure voor hem opgestart en weigert deze in te trekken, waardoor de procedure bij de IND geblokkeerd wordt.

K. verklaarde ons het volgende:

Ik ben al acht jaar in Nederland en ik ben het procederen moe. Ik wil nog maar een ding, en dat is terugkeren naar Bangladesh. Ik weet wat de risico's zijn en hoe de procedure gaat lopen. Ik wil dat de reguliere procedure wordt stopgezet en ik zal een verklaring tekenen, waarin ik dat beaam. Ik hoop, dat het niet meer zo lang zal duren."

4. Op 5 december 2002 ondertekende verzoeker bij de vreemdelingendienst de volgende verklaring:

"...Hierbij verklaar ik, K., dat ik de reguliere aanvraag, ingezonden op 19/11/2002 intrek.

Ik wil terug naar Bangladesh. Ik ben moe van 8 jaar procederen en wens verder geen stappen te ondernemen.

Ik weet, dat ik niet in het bezit gesteld wordt van een paspoort en dat ik terugkeer op een EU-document. De procedure die gevolgd gaat worden is met mij besproken en daar ben ik het helemaal mee eens.

Verder verklaar ik, dat ik de Nederlandse taal voldoende beheers..."

5. De advocaat van verzoeker wendde zich op 3 januari 2003 met de volgende brief tot de vreemdelingendienst:

"...In vervolg op mijn eerdere brieven aan uw dienst het volgende.

Ik heb begrepen dat u ondanks uw kennis omtrent mijn visie op deze zaak cliënt hebt laten komen naar het buro en hem daar een intrekking hebt laten ondertekenen.

Navraag bij cliënt leerde dat dit niet de bedoeling van hem was. Hij begreep dat hij tekende voor het afgeven van een laissez-passer. Zijn aanvraag voor een verblijfsvergunning wilde hij - op mijn u bekende advies - in stand laten.

Ik acht uw handelwijze dan ook zeer onbetamelijk, mede nu u beseft dan wel had moeten beseffen dat cliënt nauwelijks Nederlands spreekt en niet kan weten wat u bedoelt.

U kunt een en ander nog ongedaan maken door de aanvraag alsnog, en wel omgaand, in behandeling te nemen. U dient echter deze brief wel op te vatten als een officiële klacht tegen uw handelwijze, met het verzoek deze door te leiden aan de Korpschef.

Overigens meen ik dat het terugzenden van een illegale vreemdeling op basis van een EU-document in strijd met de wet is. Als u dit doorzet, dien ik daarover eveneens een klacht in namens cliënt, en wel bij de Nationale Ombudsman..."

6. Eveneens bij brief van 3 januari 2003 richtte Vluchtelingenwerk Amsterdam zich als volgt tot de vreemdelingendienst:

“...Graag wil ik uw aandacht vragen voor het volgende: Door uw collega's Ko. en J. is op 5 december 2002 een proces-verbaal betreffende K. opgemaakt, waarin K. verklaard heeft zijn lopende reguliere aanvraag voor een verblijfsvergunning in te willen trekken.

K. heeft echter nadien mij laten weten dat hij dat niet goed heeft begrepen waarom het hier ging en dat hij tegen zijn wil in desbetreffende verklaring heeft ondertekend.

Volgens zijn advocaat, B. was het bij uw medewerkers bekend dat hij K. ernstig had ontraden om zijn reguliere aanvraag voor verblijf te laten intrekken en dat deze het daarmee geheel eens was.

Mede gezien het feit dat K. ernstige psychische problemen heeft en daarvoor onder psychiatrische behandeling is en veel medicijnen moet slikken, waardoor hij weinig weet heeft van wat er met hem gebeurt, moge het duidelijk zijn dat wij het niet met de gang van zaken eens kunnen zijn. Een brief van de stichting de Vonk, alwaar K. in behandeling is, over de medische situatie van K. kunt u nog tegemoet zien.

Graag zou ik van u vernemen welke redenen u hebt gehad om K. tegen de uitdrukkelijke wens van zijn advocaat in een verklaring te laten ondertekenen, en u niet hebt onderkend in welke psychische situatie K. zich bevond. Graag zou ik ook willen weten of bovengenoemde gang van zaken nog kan worden teruggedraaid.

Bij voorbaat dank voor de te nemen moeite...”

7. De vreemdelingendienst reageerde bij brief van 4 februari 2003 als volgt op de brief van verzoekers gemachtigde van 3 januari 2003:

“...Naar aanleiding van uw brief van 29 november 2002 inhoudende dat uw cliënt op basis van een EU-document niet terug kan keren naar zijn land van herkomst bericht ik u dat de aanvraag voor een reisdocument, alsmede de aanvraag voor een (eventuele) presentatie bij de vertegenwoordiger van het land van oorsprong geschiedt door het Ministerie van Justitie, door tussenkomst van de afdeling Toezicht & Terugkeer van laatstgenoemde dienst. Voor het al dan niet (kunnen) reizen op een EU-document verwijs ik u dan ook naar het Ministerie van Justitie.

In uw brief van 3 januari 2003 stelt u dat uw cliënt in de veronderstelling verkeerde dat hij een formulier ondertekende teneinde een laissez-passer te verkrijgen. Ik deel uw standpunt in deze niet. Op 5 december 2002 heeft uw cliënt te kennen gegeven vrijwillig te willen terugkeren naar Bangladesh. Op zijn uitdrukkelijk verzoek is de (vrijwillige) verwijdering uit Nederland gestart. De procedurele aspecten zijn ook met hem doorgenomen en uw cliënt ging geheel akkoord. Zodoende heeft uw cliënt de aanvraag

voor een vergunning tot verblijf voor bepaalde duur vrijwillig ingetrokken. In uw brief van 18 november 2002 stelt u dan ook, *'cliënt wil het liefst terugkeren naar zijn geboorteland'*. Voorts stelt u in uw brief van 3 januari 2003 dat uw cliënt nauwelijks Nederlands spreekt en niet kan weten wat mijn collega (m.b.t. de terugkeer) bedoelde. Ik deel uw standpunt in deze niet, aangezien uw cliënt reeds eerder met de politie in aanraking is geweest en uit de processen verbaal die tegen uw cliënt reeds in 1999 zijn opgemaakt, niet gebleken is dat uw cliënt de Nederlandse taal niet goed beheerst. Ook in het gesprek dat uw cliënt met één van mijn medewerkers voerde bleek dat hij de Nederlandse taal voldoende beheerste om goed te begrijpen wat er werd besproken. Uw cliënt stelde zelfs dat hij geen (officiële) tolk nodig had.

In uw brief van 28 februari 2003 stelt u, dat uw cliënt op onjuiste gronden 'met onbekende bestemming' is verklaard. Uw cliënt staat sinds 6 september 2002 ingeschreven (bij de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Amsterdam) aan het adres (...). Vanaf 1 januari 2003 heeft uw cliënt zich niet (meer) gehouden aan de meldplicht. Uit uw brief begrijp ik, dat uw cliënt inmiddels verhuisd is naar een ander adres. Ik verwijs u zodoende naar artikel 4.37 van het Vreemdelingenbesluit 2000 (verplichting tot opgave van verandering van woon- of verblijfplaats).

Met betrekking tot de aan uw cliënt opgelegde meldplicht verwijs ik u naar artikel 4.51, lid 1 onder a van het Vreemdelingenbesluit 2000.

Gelet op bovenstaande acht ik de handelwijze van mijn dienst dan ook niet - zoals u stelt - onbetamelijk..."

8. Van de uitzetting van verzoeker met behulp van een zogenoemd EU-document is afgezien omdat dergelijke uitzettingen naar Bangladesh, voorafgaand aan de uitzetting van verzoeker, niet waren geslaagd aangezien Bangladesh de betrokken vreemdelingen niet heeft willen toelaten.

B. Standpunt verzoeker

1. Het standpunt van verzoeker is weergegeven onder Klacht.

2. In het verzoekschrift is onder meer het volgende opgenomen:

"...Cliënt is er psychisch ernstig aan toe en dat weet de VD, althans diende dat te beseffen. Ik acht het laakbaar dat de VD een vreemdeling een aanvraag om een verblijfsvergunning laat intrekken, terwijl ondergetekende als zijn advocaat uitdrukkelijk heeft aangegeven dat de desbetreffende aanvraag gehandhaafd diende te worden.

Door omstandigheden welke buiten cliënt om zijn gelegen kan hij niet terugkeren naar zijn land van herkomst. De Vreemdelingendienst weet dit, doch tracht cliënt te laten terugkeren met gebruik van irreguliere en/of buitenwettelijke middelen. Dit dient te worden

afgekeurd...”

Verzoekers advocaat doelde in de laatste alinea op de pogingen om zijn cliënt op een EU-document te laten uitreizen naar zijn land van herkomst. Hij acht dit in strijd met de wet.

3. Met betrekking tot verzoekers gezondheidstoestand verstrekke de gemachtigde een afschrift van een brief van de Stichting Centrum '45 van 10 februari 2003. Daarin deelde de Stichting de gemachtigde het volgende mee:

“...Hierbij vragen wij uw aandacht voor de situatie van onze cliënt K.

K. is sinds september 2002 bij Stichting Centrum '45 - De Vonk Amsterdam in behandeling in verband met een ernstige psychiatrische stoornis. Deze behandeling bestaat uit medicatie en steunende en structurerende gesprekken bij ondergetekenden.

Sinds enkele weken is zijn toestand ernstig aan het verslechteren; recent hebben wij opname aangevraagd omdat ambulante hulp tekortschiet.

Omdat wij merkten dat cliënt "het stempelen" zwaar en beangstigend ervaaarde, hebben wij gemeend voor cliënt tijdelijke ontheffing te moeten vragen voor de meldingsbezoeken aan de Vreemdelingendienst en aan de COA.

Van de Coördinator Asieltaken van de Vreemdelingenpolitie, P., kregen wij daarop het bericht dat K. door eigen toedoen op 1 januari 2003 buiten de asielprocedure was geraakt. Wij zenden u bijgaand een kopie.

Wat ons daarbij overigens verwondert is dat men meent dat cliënt niet meer op het adres (...) zou wonen. Wij hebben namelijk zelf geen adreswijziging van cliënt ontvangen.

Van K. hebben wij desgevraagd vernomen dat hij bij de Vreemdelingenpolitie "een papier" had moeten tekenen, en zijn begeleider van Vluchtelingen hulp liet weten dat dit een verklaring was om van zijn reguliere aanvraag voor verblijf af te zien. Wij menen dat K. dit niet zo bedoeld kan hebben, omdat hij meermalen geuit heeft een grote angst te hebben voor de situatie in zijn land.

Op grond van zijn stoornis is het zolang wij hem kennen al zo dat hij een ernstig gestoord realiteitsbesef heeft. Ondergetekenden menen dan ook dat het uiterst waarschijnlijk is dat hij niet besepte wat hij tekende.

Bovendien lijkt het waarschijnlijk dat de ontstane situatie zeer nadelig inwerkt op zijn psychiatrische toestand door de toegenomen gevoelens van angst en onveiligheid. Er is nu een medische noodsituatie (aan het) ontstaan, waarover wij reeds divers collegiaal overleg hebben omdat er signalen zijn van cliënt die erop wijzen dat hij ernstig suïcidaal aan het

worden is.

Het is van groot belang dat de situatie van cliënt verbetert omdat behandeling nauwelijks mogelijk is in de nu ontstane situatie.

Daartoe hebben wij trouwens al direct contact opgenomen met P., en deze heeft toegezegd dit probleem te zullen onderzoeken. Hij heeft toegezegd op korte termijn het dossier te zullen onderzoeken en contact met ons te zullen opnemen.

Wij menen dat wij in het belang van de gezondheidstoestand van cliënt u op de hoogte moeten stellen van bovenstaande en wij willen u verzoeken om alles in het werk te stellen om dit misverstand over het beëindigen van zijn procedure recht te zetten zodat behandeling mogelijk is...”

C. Standpunt korpsbeheerder

De beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland deelde de Nationale ombudsman bij brief van 22 september 2003 het volgende mee:

“Hierbij zend ik u mijn reactie op uw brief van 24 juli 2003 inzake de klacht van K. Ik acht de klacht niet gegrond. Ik baseer mijn oordeel op de overwegingen in de brief van inspecteur C. d.d. 4 februari 2003, waarnaar ik u verwijs (zie hiervoor onder A.6.; N.o.).”

D. Standpunt Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie

De minister van Vreemdelingenzaken en Integratie deelde de Nationale ombudsman bij brief van 28 oktober 2003 het volgende mee:

“...Bij brief van 24 juli 2003 heeft u mij verzocht te reageren op de klacht van K. (betrokkene), ingediend door de heer mr. M.J. van Basten Batenburg (gemachtigde). U heeft de klacht als volgt geformuleerd:

(..., zie onder Klacht, N.o.)

Tevens heeft u mij verzocht u te informeren over de regelgeving met betrekking tot het verwijderen van vreemdelingen (naar het land van herkomst) met een zogenoemd EU-document en over de gang van zaken op dit punt.

Allereerst wil ik mijn excuses aanbieden voor het feit dat de beantwoording van uw brief langer heeft geduurd dan wenselijk is. De vertraging is veroorzaakt doordat de IND heeft willen wachten met de voorbereiding van de reactie op de klacht, totdat ook het antwoord van de beheerder van het regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland - aan wie u deze klacht eveneens heeft voorgelegd - bekend was. Achteraf is gebleken dat u deze reactie reeds geruime tijd geleden heeft ontvangen en dat enkel is verwezen naar de brief van 4 februari 2003 aan gemachtigde. Hierover is lange tijd onduidelijkheid geweest tussen de

IND en het regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Ten aanzien van onderhavige klacht heb ik geen op- of aanmerkingen bij de reactie van de beheerder van het regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland.

Ten aanzien van uw verzoek om informatie kan ik u het volgende meedelen.

Juridische basis gebruik EU-document

Op 30 november 1994 is binnen de Europese Unie een aanbeveling aangenomen betreffende de vaststelling van een standaard reisdocument voor de verwijdering van onderdanen uit derde landen (...). Met deze aanbeveling werd een snelle en efficiënte aanpak van de verwijdering van vreemdelingen van het grondgebied van de Europese Unie beoogd, daar een grote meerderheid van de lidstaten problemen ondervond bij de verwijdering van vreemdelingen zonder reisdocumenten.

Gebruik van EU-document door Nederland

Sinds 1995 maakt Nederland bij verwijderingen naar een aantal landen gebruik van het EU-document als vervangend reisdocument. Zo wordt het EU-document gebruikt bij verwijderingen van etnische Albanezen naar Kosovo en van Congolezen naar de Democratische Republiek Congo.

Voorwaarden waaraan voldaan moet worden, zijn:

- Pogingen om aan een (vervangend) reisdocument te komen bij de betreffende autoriteiten in het land van herkomst hebben niets opgeleverd;
- Er zijn aanwijzingen die de veronderstelde nationaliteit van de betrokken vreemdeling feitelijk onderbouwen;
- Er is een redelijke kans van slagen dat de betrokken vreemdeling wordt toegelaten tot het land van herkomst.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd..."

D. Reactie verzoeker

1. Bij brief van 23 december 2003 reageerde verzoekers gemachtigde als volgt op de standpunten van de korpsbeheerder en de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie:

"De brief van 28 oktober 2003 van de Minister voor Vreemdelingenzaken nam ik voor kennisname aan.

Allereerst behandel ik hierna het subonderdeel van de klacht, namelijk het uitgangspunt van de VD dat K. kan terugkeren naar zijn land van herkomst (Bangladesh) met een door Nederland verstrekt EU document.

Ik meen dat het verstrekken van dergelijke documenten door de Nederlandse overheid aan vreemdelingen in de zin van de Vreemdelingenwet, met als doel de terugreis van deze vreemdelingen te vereenvoudigen, geen wettelijke basis kent en zelfs in strijd met de wet kan zijn. Ik doel dan voornamelijk op de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP), nu (a) door de vreemdeling verstrekte gegevens, (b) ongecontroleerd, en (c) op een officieel document worden geplaatst en (d) vervolgens kenbaar worden gemaakt aan een derde staat, doorgaans zonder toestemming van de persoon die het betreft.

Daarnaast is voor het verstrekken van EU documenten aan (vaak niet geïdentificeerde) vreemdelingen geen wettelijke basis aanwezig, waarbij aangetekend wordt dat het enige doel van het EU document is een schijn van legitimiteit op te houden tegenover een derde staat, die overigens niet gehouden is het EU document als identiteitsbewijs of grensoverschrijdingsdocument te accepteren.

De door de Minister in zijn brief genoemde Aanbeveling van 30 november 1994 is geen voldoende wettelijke basis zoals hiervoor bedoeld, en wordt daarom ten onrechte tot uitgangspunt genomen bij het oordeel over de rechtmatigheid van het verstrekken van EU-documenten aan illegale vreemdelingen en uitgeprocedeerde asielzoekers.

Hieraan kan worden toegevoegd dat in casu K. niet voldoet - of voldeed - aan de drie voorwaarden zoals in de brief van de Minister verwoord. Immers, er is geen 'redelijke kans' van slagen aanwezig dat Bangladesh een EU document accepteert als grensoverschrijdingsdocument. In het verleden heeft Bangladesh dat namelijk al eens geweigerd in geval van een Bihari die werd teruggestuurd, doch relevanter is dat Bangladesh alleen personen toelaat tot haar grondgebied als deze in het bezit zijn van een visum en een geldig paspoort.

In de brief van de Minister staan geen opmerkingen over de hoofdonderdelen van de ingediende klacht. Hoewel ik dit bevreemdend vind, meen ik dat gepersisteerd kan worden bij het reeds ingenomen standpunt."

2. Verzoekers gemachtigde legde een kopie over van een brief van de Stichting Vonk van 19 februari 2004 aan het Bureau Medische Advisering (BMA) van de IND over verzoekers gezondheidssituatie. Daarin is onder meer opgenomen dat medische behandeling noodzakelijk is, mogelijk gedurende lange tijd.

E. verklaring betrokken ambtenaar j.

Op 5 maart 2004 hebben medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman de betrokken ambtenaar J. gehoord over de klacht. Hij verklaarde, mede in antwoord op

gestelde vragen, het volgende:

“Ik ben sinds vijftien jaar werkzaam bij de vreemdelingendienst. Op 5 december 2002 was ik werkzaam in het team asiel. Op die dag heb ik samen met mijn collega, mevrouw Ko., K. gehoord. Hij was gevorderd te verschijnen op het bureau aan de Johan Huizingalaan 757 te Amsterdam om mee te werken aan terugkeer naar zijn land van herkomst. Ik heb hem verzocht mee te willen werken aan zijn verwijdering uit Nederland. Het was mij bekend dat hij op 18 november 2002 een verblijfsaanvraag had ingediend en dat zijn advocaat de zaak wilde tegenhouden. Mijn collega had een dag of enkele dagen eerder telefonisch contact gehad met de advocaat. Ik weet niet wat zij precies heeft besproken met de advocaat. Ik werd pas op 5 december 2002 bij de zaak van K. betrokken.

We hebben vervolgens gesproken over terugkeer. Als u vraagt waarom het nodig was dat K. zijn verblijfsaanvraag van 18 november 2002 moest intrekken moet ik u zeggen dat dit kennelijk een belemmering vormde voor de terugkeer. Waarschijnlijk heeft de IND gevraagd de verblijfsaanvraag te laten intrekken. Ze waren immers bezig om een EU-laissez-passer aan te vragen. Ik weet niet precies wat de criteria zijn om hiervoor in aanmerking te komen. Misschien weet mijn collega daar meer van.

Zoals ik eerder zei wist ik dat mijn collega contact had gehad met de advocaat. Mijn collega zei dat de advocaat de verwijdering van K. tegenhield maar dat K. zelf wilde terugkeren naar zijn land van herkomst. Zijn wil werd op dat moment dus gerespecteerd.

Wij hebben tijdens het gesprek op 5 december 2002 K. op de consequenties van ondertekening van de verklaring die hij ondertekende gewezen. Hij is daarmee akkoord gegaan.

Ik had K. al voor het gesprek op 5 december 2002 ontmoet op het AZC aan de Zuiderzeeweg waar hij zich in het kader van zijn meldplicht tweewekelijks moest melden. Ik had toen de indruk gekregen van K. als een timide man. Hij liet daar weten graag te willen terugkeren naar zijn land van herkomst. In de gesprekken met hem had ik de indruk dat hij bij zijn volle verstand was.

De dag dat hij gevorderd was op het bureau aan de Johan Huizingalaan te verschijnen verscheen K. alleen op het bureau. Hij was goed aanspreekbaar. Als u mij vraagt hoe ik zijn kennis van de Nederlandse taal inschatte kan ik daar op zeggen dat hij begrijpelijk Nederlands sprak. Zijn woordenkennis is goed, maar zijn zinsopbouw niet.

Ik heb hem verschillende malen gevraagd of hij alles wat mijn collega en ik tegen hem zeiden begrepen had. Hij beantwoordde deze vraag bevestigend.

Als u mij vraagt of een consequentie van de intrekking van de verblijfsaanvraag was dat de voorzieningen voor K. werden stopgezet is het antwoord nee. Stopzetting van de voorzieningen is in zo'n geval onderwerp van gesprek in het LTG-overleg tussen IND, COA

en de VD.

Het komt niet vaak voor dat de IND iemand op een EU document uitzet. Ik heb het na de zaak van K. nooit meer meegemaakt.

Op de vraag of er nu nog een verblijfsaanvraag loopt, kan ik antwoorden dat in het registratiesysteem DVAS nog steeds drie aanvragen op naam van K. staan vermeld: een asielaanvraag en twee verblijfsaanvragen, waaronder de aanvraag die op 18 november 2002 was ingediend.

Begin 2003 is K. mob (met onbekende bestemming) verklaard omdat hij niet meer had voldaan aan de meldplicht. Ik ben wel eens langs geweest op zijn adres en trof hem daar niet thuis. Ik liet mijn kaartje achter, maar hij heeft geen contact met mij opgenomen. Ik heb begrepen dat hij in een psychiatrische kliniek was opgenomen en tegenwoordig een dagstage volgt.

In het kader van zijn uitzetting zou hij nu een gesprek moeten hebben bij de IND. Hij is gevorderd om te verschijnen, maar voorzover mij bekend is het niet gelukt de vordering persoonlijk aan hem uit te reiken. Laatstelijk is de vordering aan Stichting Centrum '45 gezonden.

De afhandeling van de verblijfsaanvraag is inmiddels overgedragen aan de IND, die hierop zal moeten beslissen.

Ik heb het dossier van K. niet kunnen raadplegen. Het dossier lag in een ander gebouw. Ik heb het dossier opgevraagd.”

F. verklaring betrokken ambtenaar Ko.

Op 13 mei 2004 hebben twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman de betrokken ambtenaar Ko. gehoord over de klacht. Zij verklaarde, mede in antwoord op gestelde vragen, het volgende:

“Ik ben sinds 1994 werkzaam bij de vreemdelingendienst. Sinds vijf jaar ben ik werkzaam in het team asiel van de vreemdelingendienst als administratief technisch medewerkster en als buitengewoon opsporingsambtenaar. Ik kende K. al enkele jaren toen het gesprek op 5 december 2002 met hem plaatsvond. Ik meen dat ik ooit al eens een stappenplan met hem had opgesteld. Op een gegeven moment kwam hij bij mij met het verhaal dat het hem niet was gelukt om documenten te verkrijgen van de ambassade van Bangladesh en de ambassade van Pakistan om te kunnen terugkeren. Hij vroeg mij om hulp. Daarna belde hij mij een periode wekelijks teneinde hulp te verkrijgen om te kunnen terugkeren naar Bangladesh dan wel Pakistan. Daarop heb ik ongeveer een half jaar vóór december 2002 contact opgenomen met de IND en gevraagd naar de mogelijkheden voor K. om terug te kunnen keren. De IND reageerde daarop met de mededeling dat K. misschien met een

EU-document kon terugkeren.

Op het moment dat de IND dit geregeld had en het zover was dat een vlucht voor K. zou kunnen worden geboekt ontving de vreemdelingendienst de nieuwe aanvraag van 19 november 2002 om verlening van een verblijfsvergunning onder de beperking “buiten schuld niet kunnen terugkeren naar het land van herkomst” via de advocaat van de heer K. K. is vervolgens gevorderd om op 5 december 2002 op het bureau te verschijnen. In dit gesprek heb ik hem uitleg gegeven over het EU-document en meegedeeld dat gepoogd zou worden om hem uit te zetten met behulp van een EU-document en dat het niet zeker was of dit zou lukken. Een dergelijke manier van uitzetten wordt begeleid door de Koninklijke Marechaussee, die de vreemdeling terug meebrengen naar Nederland als hij niet toegelaten wordt in het land van bestemming. Verder is het een voorwaarde van de IND dat een vreemdeling lopende aanvragen intrekt voordat de uitzetting wordt geëffectueerd. Dat moest dus ook in dit geval gebeuren. Het hoe en waarom van het intrekken van die nieuwe aanvraag is met K. besproken. Hij verklaarde dat hij het begreep en ermee akkoord ging.

Op de vraag of ik daarvóór contact met de advocaat van K. had gehad kan ik antwoorden dat ik op 4 december 2002 nog telefonisch contact met de advocaat had gehad. De advocaat liet mij weten dat hij het niet verantwoord vond om K. op deze wijze met gebruikmaking van een EU-document uit te zetten. Hij was er bang voor dat de K. alleen aan de grens zou achterblijven. Ik heb hem uitgelegd dat daar geen sprake van zou zijn, omdat hij begeleid zou worden door de Koninklijke Marechaussee. Als hij het land niet in zou komen, zou hij mee terug naar Nederland reizen. De advocaat bleef bij zijn bezwaren. Zo eindigde het gesprek. In het gesprek noemde de advocaat niet dat K. psychische problemen had.

Op 5 december 2002 en daarvoor was ik niet bekend met het ziektebeeld van K. Ik wist dat hij “niet lekker in zijn vel zat” maar ik zag geen uiterlijke kenmerken dat hij een psychische stoornis had. Ik weet dat het vanaf december 2002 steeds slechter met hem is gegaan. Hij schijnt aan schizofrenie te lijden. Mij is verteld dat een kenmerk van deze ziekte is dat het in een snel tempo kan verergeren na een nare ervaring. Op het moment is K. opgenomen in de ABRI opvang in Amsterdam. Dit is een speciale opvang voor asielzoekers met geestelijke problemen. Hij is hier niet altijd aanwezig, maar zwerft vaak rond. Hij wordt voor zijn ziekte begeleid/behandeld door de stichting VONK.

Op de vraag hoe ik met K. communiceerde kan ik antwoorden dat ik al enkele jaren contact met hem had in verband met de meldplicht en altijd met hem in het Nederlands communiceerde. Ook op 5 december 2002 heb ik Nederlands met hem gesproken. Naar mijn mening vormde dit geen probleem voor K. en begreep hij mij goed.

Ik kan mij dan ook niet voorstellen dat K. zou hebben begrepen dat hij een aanvraag voor een laissez-passer indiende op 5 december 2002 zoals in de klacht van de advocaat staat.

Hij was trouwens hiervoor zelf al tevergeefs bij de ambassade van zowel Pakistan als Bangladesh geweest.

De reden waarom K. na het gesprek van 5 december 2002 niet is verwijderd is dat de Koninklijke Marechaussee, nadat het verzoek was gedaan om een vlucht voor K. te boeken, liet weten dat de vlucht werd afgeblazen. Dit had als achtergrond dat de uitzetting met een EU-document steeds minder goed liep. De uitzettingen naar Bangladesh met EU-documenten zijn volgens mij vanaf die periode stopgezet.

Op de vraag of de intrekking van zijn verblijfsaanvraag financiële gevolgen had voor K. kan ik antwoorden dat deze gevolgen er niet waren. K. viel onder opvang voorzieningen op grond van zijn oude asielprocedure. Hij was uitgeprocedeed maar had altijd meegewerkt aan zijn uitzetting. Hierdoor heeft hij op grond van nawerking van de oude Vreemdelingenwet nog recht op opvang en voorzieningen. Dit houdt geen verband met de nieuwe aanvraag of de intrekking daarvan.

Na 5 december 2002 heb ik geen contact meer gehad met de advocaat van K.

Tenslotte laat ik weten van mening te zijn dat als K. met behulp van een EU-document was uitgezet en de uitzetting was mislukt, de advocaat de best mogelijke papieren zou hebben bij het aanvragen van een verblijfsvergunning als vreemdeling die buiten zijn schuld niet uit Nederland kan vertrekken.

Ik heb op uw verzoek tijdens het gehoor met een collega van de vreemdelingendienst getelefoneerd om te informeren welke aanvragen van K. volgens het DVAS nog open staan. Er blijken nog twee aanvragen open te staan om verlening van een verblijfsvergunning regulier als vreemdeling die buiten zijn schuld niet uit Nederland kan vertrekken van respectievelijk 19 november 2002 en 9 juli 2003. Daarnaast staat de oorspronkelijke asielaanvraag van 3 februari 1995 open."

Achtergrond

1. Vreemdelingenbesluit 2000

Artikel 3.4.:

"1. De in artikel 14, tweede lid, van de Wet bedoelde beperkingen houden verband met:

(...)

w. verblijf als vreemdeling die buiten zijn schuld niet uit Nederland kan vertrekken;"

Artikel 4.37:

"1. De vreemdeling die rechtmatig verblijft als bedoeld in artikel 8, onder a tot en met h, van de Wet, is verplicht om in geval van:

- a. verandering van adres binnen de gemeente waar de vreemdeling woont of verblijft, hiervan binnen vijf dagen kennis te geven aan de korpschef van het regionale politiekorps waarin de gemeente is gelegen;
- b. verandering van woon- of verblijfplaats binnen Nederland, zo mogelijk onder opgave van het nieuwe adres, hiervan vóór het vertrek kennis te geven aan de korpschef van het regionale politiekorps waarin de gemeente is gelegen van waaruit de vreemdeling vertrekt;
- c. verandering van woon- of verblijfplaats binnen Nederland, onder opgave van het nieuwe adres, hiervan binnen vijf dagen na aankomst in de nieuwe woon- of verblijfplaats in persoon kennis te geven aan de korpschef van het regionale politiekorps waarin de nieuwe woon- of verblijfsplaats is gelegen;
- d. vertrek naar het buitenland, zo mogelijk onder opgave van het nieuwe adres, hiervan vóór het vertrek kennis te geven aan de korpschef van het regionale politiekorps waarin de gemeente waaruit de vreemdeling vertrekt is gelegen.

2. De in het eerste lid, onder a en c, bedoelde kennisgeving blijft achterwege indien de vreemdeling als ingezetene is ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de nieuwe woonplaats.

3. De vreemdeling die niet rechtmatig verblijft als bedoeld in artikel 8, onder a tot en met h, van de Wet, geeft kennis van verandering van woon- of verblijfplaats binnen Nederland als bedoeld in het eerste lid, onder b, indien Onze Minister dat vordert.

4. De in het eerste en derde lid omschreven verplichtingen rusten ten aanzien van kinderen beneden de leeftijd van twaalf jaar op de wettelijke vertegenwoordiger. Voor kinderen van twaalf jaar en ouder kan aan deze verplichtingen ook worden voldaan door de wettelijke vertegenwoordiger.

5. Van vertrek naar het buitenland wordt geen kennis gegeven door de vreemdeling die rechtmatig verblijft als bedoeld in artikel 8, onder a tot en met e, van de Wet, indien de vreemdeling zijn hoofdverblijf niet naar het buitenland verplaatst."

Artikel 4.51:

"1. Tot periodieke aanmelding als bedoeld in artikel 54, eerste lid, onder f, van de Wet, bij de korpschef van het regionale politiekorps waarin de gemeente van verblijf is gelegen, is verplicht de vreemdeling die:

a. geen rechtmatig verblijf heeft en in afwachting is van de feitelijke mogelijkheid tot vertrek of uitzetting, of

b. rechtmatig verblijft als bedoeld in artikel 8, onder f, g of h, van de Wet.

2. De vreemdeling, bedoeld in het eerste lid, meldt zich wekelijks, tenzij Onze Minister een andere termijn stelt, dan wel ontheffing verleent.

3. Het eerste lid is niet van toepassing, indien de vreemdeling rechtens zijn vrijheid is ontnomen."

2. Algemene wet bestuursrecht

Artikel 2:1, eerste lid:

"Een ieder kan zich ter behartiging van zijn belangen in het verkeer met bestuursorganen laten bijstaan of door een gemachtigde laten vertegenwoordigen."